

При цьому, форми участі громадян в управлінні державними справами не повинні отожднюватися з формами безпосередньої демократії, безпідставно розширювати їх систему. Вони відрізняються за сутністю, змістом, суб'єктами та результатами. До того ж, у сучасному світі інститут участі громадян в управлінні державними справами і захисті своїх прав, або ж інститут адвокату (англ. *advocacy* – громадська кампанія) набувають все більшої ваги і популярності, сприяють мобілізації громадянського суспільства та його інститутів.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що на сьогодні для здійснення народного волевиявлення найбільш традиційними і універсальними формами безпосередньої демократії залишаються вибори і референдуми. Індекс демократичного розвитку суспільства і держави в XXI ст. визначається не кількістю форм безпосередньої демократії, а їх якістю, дієвістю, здатністю утверджувати демократію та верховенство права.

У нашому випадку система форм безпосередньої демократії буде представлена виборами і референдумами і діятиме: 1) на загальнодержавному рівні (суверенітет народу України); 2) на місцевому рівні (публічна влада територіальних громад, які є частиною народу України); 3) на рівні Автономної Республіки Крим (публічна влада громадської спільноти автономії, яка також є частиною Українського народу).

Такі перспективні форми безпосередньої демократії як народні та місцеві ініціативи, народне вето, народне відкликання представницького органу тощо, які успішно практикуються в Італії, США, Франції, Швейцарії і інших демократичних державах світу, можуть стати процедурними складовими чи різновидами референдної демократії.

Водночас, система форм безпосередньої демократії не є закритою системою і може доповнюватися іншими, новими формами народовладдя, заснованими на прогресивних інформаційних технологіях тощо. З цією метою, на наш погляд, слід: 1) залишити в Конституції України словосполучення «інші форми безпосередньої демократії», або ж 2) виключити розділ Конституції України, присвячений виборам і референдумам (нині Розділ III) із числа тих розділів, зміни до яких вносяться за ускладненою процедурою.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний записці від 25 липня 2012 р. № 1 щодо реалізації народовладдя через органи державної влади в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/http://www.president.gov.ua/news/24878.html>

2. Федоренко Владислав // Щодо сутності та змісту категорій «народний суверенітет», «народне волевиявлення», «безпосередня демократія», «форма безпосередньої демократії» та їх співвідношення в конституційній правотворчості // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/25206.html>

3. Френсіс Фукуяма: Помаранчева революція була попередженням для всього світу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://life.pravda.com.ua/person/2012/07/24/107466/view_print/

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УТВЕРДЖЕННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Демиденко Володимир Олексійович, кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

Конституція України (ст. 3) визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави.

При цьому утвердження прав і свобод людини, з точки зору головного обов'язку України (ч. 2 ст. 3 Конституції), являє собою діяльність держави, спрямовану на визнання певних можливостей людини, необхідних для її нормального існування й розвитку у конкретно-історичних умовах, об'єктивно зумовлену досягнутим рівнем розвитку суспільства.

Забезпечення прав і свобод людини, як головний обов'язок України (ч.2 ст. 3 Конституції) — це діяльність держави, що ставить своїм завданням сприяння в реалізації прав і свобод людини шляхом позитивного впливу на формування загальносоціальних (економічних, політичних, духовно-ідеологічних) і юридичних гарантій, які передбачають охорону і захист прав та свобод людини.

Подальше утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина в нашій країні можливе лише за умови проведення глобальної модернізації політичного, економічного, соціального, культурного, гуманітарного життя.

Як наслідок в Україні розпочато низку реформ. А саме: конституційну, судово-правову, податкову, пенсійну, митну, адміністративно-територіальну, муніципальну та ін. Щодо окремих з них ми вже на сьогодні маємо перші результати. Зокрема, це стосується податкової та судово-правової реформи. Окремі реформи, наприклад, митна є предметом непротиставлених дискусій у парламенті України, уряді України, серед громадськості. Напрямки проведення окремих реформ, як то — конституційної, адміністративно-територіальної, муніципальної лише зараз напрацьовуються.

Мені видається, що ключовою реформою щодо підвищення ефективності утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а відповідно самою найважливішою на сьогодні, є саме конституційна реформа. Адже саме вона покликана:

- по-перше, сформувати дієвий механізм державної влади;
- по-друге, забезпечити пряму, реальну а не фіктивну участь громадян України у формуванні державної та муніципальної влади;
- по-третє, посилити прозорість діяльності і вразити решт підзвітність органів публічної влади, їх посадових і службових осіб перед народом України, відповідними територіальними громадами;
- по-четверте, закріпити гарантії дотримання владними установами, посадовими і службовими особами обов'язків і меж компетенції, що визначені в Конституції та законах України.
- по-п'яте, запровадити жорсткі санкції за порушення державними органами конституційних приписів;
- по-шосте, забезпечити баланс повноважень між Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, органами судової влади України;
- по-сьоме, вирішити проблему рівного представництва інтересів усіх регіонів на центральному рівні, зокрема, в законодавчій і виконавчій владі;
- по-восьме, відокремити владу від бізнесу тощо.

На сьогодні є різні варіанти конституційної реформи в Україні, а відповідно різні шляхи досягнення наведених вище задач, що є предметом дискусій серед науковців, політиків, громадських діячів та власне простих громадян України.

В межах своєї доповіді я не буду здійснювати аналіз різноманітних, запропонованих різними суб'єктами, варіантів розподілу владних повноважень між вищими органами державної влади.

Загалом, лише хочу констатувати той факт, що ключовим питанням конституційної реформи в Україні є питання принципів її проведення.

На мою думку, серед принципів проведення конституційної реформи в Україні поряд із принципами гуманізму, народовладдя, верховенства права, пріоритету прав і свобод людини та багатьох інших належне місце має

зайняти принцип реальної юридичної відповідальності, перш за все конституційно-правової, органів публічної влади, їх посадових і службових осіб за свої протиправні діяння (дії і бездіяльність).

Адже ще древні філософи вчили, що право без відповідальності є декларативним.

Тому, ми можемо розробити і прийняти відмінну юридичну Конституцію та багато інших чудових законів, але не передбачити реальної відповідальності і на виході ми будемо мати – безлад, хаос, корупцію і багато інших негативних соціальних явищ. Правильність цієї тези неодноразово підтверджує життя. Хочу зазначити, що в сфері конституційно-правових відносин до певної міри панує безвідповідальність різних суб'єктів. Наприклад, народний депутат є, згідно Конституції та законів України, представником Українського народу у Верховній Раді України. Тобто народ делегує владу народним депутатам України для її здійснення. Відповідно громадяни України повинні мати право контролю за діяльністю народного депутата, право відкликання депутата, право дострокового припинення повноважень народного депутата за незадовільне виконання обов'язків визначених в Конституції і законах України. На жаль, цих положень чинне законодавство України не містить. І тому маємо те, що маємо!

Тому я за втілення конституційно-правової відповідальності як принципу проведення конституційної реформи в Україні!

ГАРАНТІЙ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Калиновський Богдан Валерійович, кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

На даний час розвитку України здійснення конституційної, адміністративно-територіальної, судової та ряду інших структурних реформ на рівні територіальної організації влади не дали очікуваних позитивних результатів. Продовжуються пошуки шляхів, механізмів трансформаційних процесів, при цьому висвітлюється різне бачення соціально-економічних, конституційних, законодавчих перетворень як у муніципальному середовищі, так і в державних владних інституціях.

В останні роки питаннями організації влади на місцях ґрунтовно займалися такі вітчизняні вчені, як: В. Аверьянов, М. Баймуратов, О. Батанов, В. Борденюк, В. Кампо, М. Корнієнко, В. Кравченко, В. Куйбіда, М. Пухтинський, В Шаповал та ряд інших. При цьому слід зазначити, до недостатньої уваги в науковій літературі приділено уваги гарантіям місцевої публічної влади і їх значенню для захисту і забезпеченню прав людини.

Насамперед слід визначитися з етимологічним значенням поняття “гарантія”, що в перекладі з французької (garantie) означає забезпечення, запоруку. Таким чином, гарантія – насамперед явище, що забезпечує досягнення визначеного результату. Мета гарантії місцевої публічної влади – безперешкодне й ефективне вирішення питань місцевого значення в інтересах місцевих жителів, причому як органами і посадовими особами що здійснюють свою діяльність на місцевому рівні, так і передусім територіальною громадою безпосередньо.

В юридичній науці виділяють два види гарантії: нормативно-правові та організаційно-правові. В свою чергу, нормативно-правові гарантії поділяються на матеріальні і процесуальні. Дія державних гарантії спрямована передусім на збереження конституційного ладу, верховенства